บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลโดยใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดของธอร์นไดค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และได้สรุปผล อภิปรายผล แนะนำข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความสามารถและความคงทนของโสตทักษะวิชาดนตรีสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรี สากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์

สมมุติฐานในงานวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถโสตทักษะวิชาดนตรีสากลได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
2. นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านโสตทักษะวิชาดนตรีสากลที่คงทนได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์อยู่ในระดับมาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลา แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลา แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 คน ที่มีคะแนนในการทดสอบไม่ผ่านในรายวิชาศิลปะ ดนตรี:นาฏศิลป์หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง โสตทักษะ C เมเจอร์สเกล โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะในวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์ จำนวน 6 ชุด
2. แบบทดสอบความสามารถการฟังโน้ตดนตรีสากล
3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขั้นเตรียม

ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมในการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์ แก่ฝ่ายวิชาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ และนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 และ 5/2 ที่มีคะแนนในการทดสอบไม่ผ่านในรายวิชาศิลปะ ดนตรี:นาฏศิลป์หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง โสตทักษะ C เมเจอร์สเกล

2. ขั้นพัฒนา และขั้นทดลอง

2.1 ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์จำนวน 6 ชุด โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง โสตทักษะ C เมเจอร์สเกล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ แต่ละชุดกิจกรรมได้กำหนดขั้นตอนตามแนวคิดของธอร์นไดค์คือ1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นการฝึก 3) ขั้นการนำไปใช้ 4) ขั้นความพึงพอใจ ชุดกิจกรรมมีการเรียงลำดับเนื้อหาความยากง่าย โดยเรียงลำดับจากง่าย ปานกลาง ยาก และจากการฝึกปฏิบัติไปสู่การสร้างจินตนาการ

2.2 ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์จำนวน 6 ชุดกิจกรรมรวม 14 ชั่วโมงมาใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างนอกเวลาเรียนของแต่ละวัน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนแต่ละชุดกิจกรรม นักเรียนจะต้องทำแบบทดสอบท้ายชั่วโมง

เพื่อทดสอบความสามารถการฟังโน้ตดนตรีสากล และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมทั้ง 6 ชุด แล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบความสามารถการฟังโน้ตดนตรีสากล จำนวน 20 ข้อ

2.3 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยการใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์

2.4 หลังจากที่ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความสามารถการฟังโน้ตดนตรีสากลไปแล้วโดยเว้นระยะห่าง 2 สัปดาห์ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบความสามารถชุดเดิมมาใช้เป็นครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคะแนนความสามารถที่คงทนด้านโสตทักษะวิชาดนตรีสากล

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำไปประมวลผลและวิเคราะห์

3.2 สรุป ผลอภิปราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากล นักเรียนทุกคนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 นักเรียนมีความสามารถคงทนของโสตทักษะวิชาดนตรีสากล จากการทดสอบวัดความสามารถครั้งที่ 1 และวัดความคงทนครั้งที่ 2 นักเรียนทุกคนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์ พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 4.32) ด้านชุดกิจกรรมโสตทักษะ (ค่าเฉลี่ย 4.29) และด้านครูผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 4.25) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลโดยใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดของธอร์นไดค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลา สามารถอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรีสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลาพบว่านักเรียนทุกคนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จะเห็นได้ว่าเดิมนักเรียนมีคะแนนต่ำแต่พอใช้ชุดกิจกรรมจึงมีการพัฒนาการขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่มากจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 โดยมีนักเรียนที่ได้คะแนนระหว่าง 75 - 79 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 15 คนโดยชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะนั้นจะมุ่งเน้นให้นักเรียนร้องตามเสียงโน้ตที่ได้ยินพร้อมการทำสัญลักษณ์มือ โคดาย (Kodaly) ซึ่งสอดคล้องกับโคดาย (Kodaly, 1974) กล่าวไว้ว่า การร้องเป็นหลักที่เขาเน้น การเล่นเครื่องดนตรีเป็นกิจกรรมที่จัด ให้กับผู้เรียนในระยะต่อมา ในกระบวนการร้องนี้โคไดเน้น การฝึกให้ผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับเรื่องระดับเสียง และจังหวะของทำนองโดยสม่ำเสมอ วิธีการหนึ่ง คือ การฝึกให้ผู้เรียนได้ ยินเสียงทำนองในความคิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมลองผิด ลองถูกฟังเล่นเพลินใจของชุดกิจกรรมที่ 3 และ 6 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นทำให้นักเรียนนักเรียนจะต้องฟังเสียงโน้ตและทำนองที่ได้ยินแล้วจึงนำทำนองในความคิด ที่ได้ยินไปบรรเลงในคีย์บอร์ดให้ถูกต้อง และสอดคล้องกับการลองผิดลองถูก (Trial and error) คือการเลือกตอบสนองของผู้เรียนรู้กระทำด้วยตนเองที่ไม่มีผู้ใดมากำหนดตาม ทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยงของ Thorndike กฎแห่งการใช้ Law of Use and Disuse (ทิศนา แขมมณี, 2548, น. 51) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่งคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภรณ์ พรหมคุณ (2553) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาดนตรีเรื่องทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมวิชาดนตรีเรื่องทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมนสิการ พร้อมสุขกุล (2557) วิจัยเรื่องการรับรู้ด้านระดับเสียง (Absolute Pitch) ของนิสิตสาขาวิชาดนตรีตะวันตกเครื่องดนตรีเอกเปียโนมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีความสามารถทางการรับรู้ระดับเสียงคือ 1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางดนตรีจากครอบครัว 2)ปัจจัยด้านอายุที่เริ่มต้นเรียนดนตรีคือช่วงอายุ 3-7 ปี ดีที่สุด 3) ปัจจัยด้านระยะเวลาที่เรียนดนตรี ระยะเวลายิ่งมากยิ่งส่งผลต่อทักษะการฟัง 4) ปัจจัยด้านวิธีการเรียนดนตรี วิธีการเรียนที่เน้นการฟังเป็นหลักส่งผลต่อ Absolute Pitch 5) ปัจจัยด้านแนวดนตรีที่เล่นหรือฟัง ยิ่งฟังและเล่นดนตรีหลายประเภทยิ่งส่งผลต่อความสามารถในการรับรู้ระดับเสียง

ตอนที่ 2 ความสามารถคงทนของโสตทักษะวิชาดนตรีสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดชัยพฤกษมาลา พบว่า จากการทดสอบหลังเรียน ครั้งที่ 1 วัดความสามารถ และทดสอบครั้งที่ 2 วัดความคงทน นักเรียนทุกคนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จะเห็นได้ว่าวัดความสามารถครั้งที่ 1 นักเรียนได้คะแนนระหว่าง 75 - 80 จำนวน 12 คน คิด

เป็นร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 15 คน และการทดสอบครั้งที่ 2 วัดความคงทน โดยเว้นระยะห่าง 2 สัปดาห์ นักเรียนทั้งหมด 15 คน มีคะแนนคงที่ 3 คน และมีนักเรียนคะแนนลดลง 12 คน แต่การลดลงของคะแนนเพียง 1 คะแนนเท่านั้น ซึ่งไม่ต่างจากการทดสอบครั้งที่ 1 และจากการที่ให้นักเรียนได้ทดสอบภาคปฏิบัติกับผู้สอน ทำให้ผู้สอนทราบถึงความสามารถของนักเรียนแต่ละคน และ ชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะนั้นจะมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการฝึกฝนจนมีความสามารถที่คงทนของโสตทักษะวิชาดนตรีสากล ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยงของ ธอร์นไดค์(Thorndike) กฎแห่งการฝึก Law of Exercise (ทิศนา แขมมณี, 2548, น. 51) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้ และสอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2541) กล่าวว่า ความจำเป็นความสามารถในการระลึกนึกออกสิ่งที่ได้เรียนรู้ ได้มีประสบการณ์ ได้รับรู้มาแล้ว ความจำเป็นความสามารถพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งจะขาดเสียมิได้ ความคิดทั้งหลายก็มาจากการหาความสัมพันธ์ของความจำนั่นเอง แบบทดสอบวัดความจำจึงใช้วัดความสามารถในการระลึกนึกออกว่า สมองได้สั่งสมอะไรไว้ จากที่เห็น ๆ มาแล้ว และมีอยู่มากน้อยเพียงใดด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สายแวว (2558) เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องโน้ตดนตรีสากลเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องโน้ตดนตรีสากลเบื้องต้น มีความคงทนในการเรียนรู้ และ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องโน้ตดนตรีสากลเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.7978 แสดงว่าหลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 0.7978 หรือคิดเป็นร้อยละ 79.78 จากก่อนเรียน

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะวิชาดนตรี สากลตามแนวคิดของธอร์นไดค์ พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 4.32) ด้านชุดกิจกรรมโสตทักษะ (ค่าเฉลี่ย 4.29) และด้านครูผู้สอน (ค่าเฉลี่ย 4.25) จะเห็นได้ว่าความพึงพอใจในชุดกิจกรรมที่ 3 และ 6 ด้านการนำไปใช้ มีระดับมากที่สุด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับคะแนนในแบบทดสอบของชุดกิจกรรมที่ 3 และ 6 นักเรียนมีคะแนนระหว่าง 14 - 18 จากคะแนนเต็ม 20 เนื่องจากนักเรียนมีความพึงพอใจในการทำชุดกิจกรรมจึงทำให้เกิดการเรียนรู้และผลคะแนนที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีความสัมพันธ์เชื่อมโยงของ ธอร์นไดค์ (Thorndike) กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) (ทิศนา แขมมณี, 2548, น. 51) กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่อยากเรียนรู้ ดังนั้นการได้รับผลที่พึง

พอใจ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชัณษา รักยินดี และ ณัฐรดี ผลผลาหาร (2557) เรื่อง ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาดนตรี (ศูนย์ดนตรี) พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจ ผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านของครูผู้สอน ครูผู้สอนมี บุคลิกภาพ ความประพฤติเหมาะสมแก่การเป็นครู ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คิด เป็นร้อยละ 88.64 รองลงมา คือ ด้านผู้สอนใช้นวัตกรรม สื่อการสอนอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับ เนื้อหาวิชา และด้าน ผู้สอนเอาใจใส่ดูแลผู้เรียน อย่างทั่วถึงและอุทิศตนให้กับการสอนอย่างเต็มที่ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.37 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.42 และผู้เรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านการเรียนการสอน การจัดสอบ Recital มีความเหมาะสมและมีส่วนช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้ดี ขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 81 และงานวิจัยของ พรทิพย์ สายแวว (2558) เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องโน้ตดนตรีสากลเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องโน้ตดนตรีสากลเบื้องต้นโดยรวมในระดับมากที่สุด

5.3 ข้อค้นพบงานวิจัยนี้

1. ชุดกิจกรรมตามแนวคิดของธอร์นไดค์นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความพร้อมและการฝึกฝนในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาโสตทักษะซึ่งนักเรียนมีความสามารถทางด้าน Relative Pitch คือ ฟังแล้วแยกแยะระดับเสียงของโน้ตดนตรีได้โดยมีกลุ่มของตัวโน้ตอื่นๆมาช่วยทำให้นักเรียนสามารถบอกได้ว่าตัวโน้ตนั้นคือเสียงโน้ตอะไรเช่น ถ้าต้องการให้นักเรียนรู้คำตอบของเสียงโน้ตที่ได้ยินว่าคือโน้ตเร ครูจะต้องใช้โน้ตโด ช่วยในการที่นักเรียนจะสามารถรับรู้คำตอบว่าตัวที่ถัดจาก “โด” มาคือ “เร” หรือต้องการให้นักเรียนรู้โน้ต “ซอล” ครูก็ต้องใช้เสียง “ฟา” นำมาก่อนนักเรียนจึงจะตอบ “ซอล” ได้

2. นักเรียนกลุ่มนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาจากนักเรียนที่มีคะแนนไม่ผ่านการทดสอบเมื่อนักเรียนมาใช้ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมากและทำให้ผลการเรียนได้คะแนนที่สูงขึ้นผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ และผู้วิจัยคิดว่าชุดกิจกรรมนี้สามารถนำไปใช้พัฒนาโสตทักษะของนักเรียนที่มีคะแนนต่ำให้มีคะแนนสูงขึ้นและมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ครูผู้สอนที่นำชุดกิจกรรมการพัฒนาโสตทักษะไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากล ควรมีความเข้าใจในพื้นฐานการรับรู้ทางด้านเสียงโน้ตดนตรีของนักเรียนแต่ละคนเพราะนักเรียนมีพื้นฐานที่ต่างกัน ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรเตรียมความพร้อมให้กับโสตทักษะในการฟังของนักเรียนแต่ละคนให้เกิดความพร้อมจริงๆก่อนที่จะไปใช้ชุดกิจกรรมการฝึกโสตทักษะในขั้นถัดไป

2. การเรียนการสอนในชุดกิจกรรมการฝึกโสตทักษะครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมในการฝึกโสตทักษะไปกับนักเรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้รวมถึงหาวิธีการเสริมแรงในด้านบวกให้กับนักเรียนในการฝึกซ้อมชุดกิจกรรมโสตทักษะ

3. การเรียนการสอนในชุดกิจกรรมการฝึกโสตทักษะความต้องมี สื่อการสอน อุปกรณ์เครื่องดนตรีได้แก่ คีย์บอร์ด แอมป์ขยายเสียง ที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนเพื่อใช้ในการทำชุดกิจกรรมโสตทักษะ หรือสามารถใช้ เมโลเดียน แทนคีย์บอร์ด เพราะมีราคาที่ไม่แพงมากและไม่ต้องใช้แอมป์ขยายเสียง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื้อหาในการวิจัยเป็นเพียงเนื้อหาบางส่วนในรายวิชา ดนตรีสากล เรื่อง โสตทักษะ C เมเจอร์สเกล ควรมีการพัฒนาเนื้อหาบทเรียนประกอบกับชุดกิจกรรมในวิชาดนตรีให้คลอบคลุมมีเนื้อหาเพิ่มมากขึ้นเช่น G เมเจอร์สเกลและรวมถึงคีย์อื่นๆในเมเจอร์สเกล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สอนวิชาดนตรีสากล

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมกับการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาวิชาดนตรีสากลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น